

Disponent Karlsen

Disponent Karlsen
pendelfortelling nr. 3

Hege Vadstein og Maria Vagle

1. utgave, 1. opplag, 2018

Utgitt av: Foretaket for innbilt sannhetssøkende virksomhet (foretaket.org) i samarbeide med epic.no

Illustrasjoner: Hege Vadstein og Maria Vagle

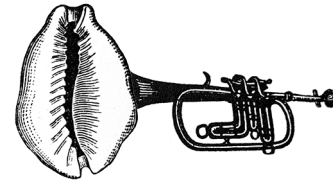
Forside og layout: webverket.no og foretaket.org

Papir: Cyclus 140 g

Font: Garamond 11,5 pt

Trykkeri: Lasertrykk

ISBN xxx-xx-xxxxxx-x-x

De hadde allerede spist da gjestene kom. Ver-
ten befant seg for øyeblikket i boligens toa-
lettavdeling der han stirret olmt på det mykt-
lukkende toalettsetet som hadde kilt seg fast
midtveis mellom åpen og lukket posisjon. Han
ville sette seg over skrevs på det gjenstridige
setet for på den måten å klemme det ned, men
han mistet balansen så hans eget myke lem
kom i klem mellom toalett-porselenet og toa-
lettsetet, og i den posisjonen fant myktluk-
kingsmekanismen det for godt å gå i lås igjen.
Med sammenbitte tenner forbannet han dør-
selgeren som hadde prakket på ham setet. Men
mest av alt forbannet han seg selv. Han hadde
jo allerede ved første øyekast kunnet konstate-
re at dørselgeren var en ufordragelig parveny,
og ønsket mindre enn noe annet å jekke ham
opp enda noen trinn på karrierestigen ved å
kjøpe dette latterlige toalettsetet han slett ikke
trengte.

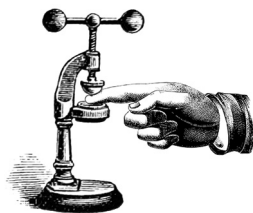
Nå sto han der og kunne verken komme

opp eller ned. Beina hadde begynt å verke av å stå tvekroket og han var redd for å falle. Bare tanken fikk ubehagelige bilder til å strømme på. Best å ikke tenke på det. Hvor skulle han holde seg fast? Sisternen var bygget inn i veggen og toalettsetet kraget ut fra veggen som et stupebrett. Det var sånn badrom skulle utformes. Funksjonelt og effektivt. Han så seg om etter noe han kunne bende opp setet med, men alt han så var små, delikate krukker med kremer og bomull.

I den fortvilte posisjonen han befant seg i kom en tanke ham til unnsetning, en riktig nådesmule, som hans gamle mor ville ha sagt; for hadde ikke dørselgeren nevnt ordet hydraulikk? Og hadde ikke vaktmesteren, forøvrig en innbitt luditt, en gang forklart ham at grunnen til at utgangsdøra smalt så særdeles lite mykklukkende igjen, var at hydraulikken i dørlukkeren var ødelagt? Ville det være mulig å stikke hull på en pumpe i toalettsetets hydraulikk? Han fiklet løs slipsnålen. Med den ene hånden famlet han seg fram til setets hengsler for å finne et sted han kunne stikke inn nålen, den andre brukte han til å holde seg fast i setet med. Han kjente hvordan tyngdekraften motarbeidet ham og at det sved i leggmusklene. Toalettsetet var

vått av svette. Hånden begynte å gli og det føltes som om en barmhjertig vilje grep inn og la et fortrøstningsfullt tåketeppe over det penible i hans situasjon. Da tåken begynte å lette kunne han høre en fjern ringling som av dombjeller. Kom noen for å hente ham med hest og slede? Ja, det nærmet seg vel slutten nå. Men han skulle være tapper til det siste. Det ringlet stadig nærmere. En nøkkel ble fomlet fram fra et svært knippe og døra gikk opp. Over ham skimtet han noe bekymret hoderystende og vaktmesteraktig. Han så en armbevegelse, hørte et klikk, og kjente i samme øyeblikk hvordan en fortrenget, men allikevel høyst tilstedeværende smerte, lettet sammen med resten av tåka. «Nei, no tykkjer eg du let det gå litt vel langt, disponent Karlsen. Eller meir presist: let den gå litt vel langt.» Vaktmesteren pekte ned på noe bak disponent Karlsens rygg. Han krøp forsiktig opp på alle fire og vred nakken for å få øye på hva vaktmesteren mente. Noe lunkent skled ned fra korsryggen og klasket mykt ned på gulvet mellom knærne hans. Han lukket øynene og hørte hvordan vaktmesteren fortsatte: «Rett nok er eg ein teknologipessimist, men det eksisterer faktisk moderne og mindre plagsame metoder for, eh..., forlenging.

Og, eh... Nei, desse trendtendensane skjøner eg meg slett ikkje på. Berre ring, du, om du treng meir hjelp. Til noko anna.»

Vaktmesteren lukket døra varsomt etter seg, og disponent Karlsen var overlatt til seg selv, med et lem som var forstrukket til det ugjenkjennelige. Han tok tak i badekarkanten og stavret seg opp. Han dro opp buksene, men innså imidlertid raskt at boksershortsen ikke ga tilstrekkelig hold for utstyret som dinglet langs låret innenfor dressbuksene. Skulle han ta sjansen på å forlate baderommet for å finne fram en strammere underbukse inne på soverommet? Mer rakk han ikke å tenke før han

igjen falt om kull på baderomsgulvet. Halvt bevisstløs tok han tak i sitt ugjenkjennelige lem og begynte å rulle det varsomt sammen til en vakker serpentin. Han smilte og nynet mens han møysommelig festet den til låret med halvgjennomsiktig legeteip. Så skubbet han opp baderomsdøra og krabbet ut i retning av soverommet. Døra var lukket. Da han heiste seg møysommelig opp etter dørhåndtaket, slo den inn i rommet med et brak, og han ble liggende på soveromsgulvet i sin fulle lengde. «Jøss, hvem er det?» hørte han en stemme si. «Det er min mann», svarte en kvinnestemme. «Hva i all verden gjør han her, jeg syntes du sa at han var bortreist?» «Spiller nå det noen rolle? Jeg har jo sagt at jeg ikke er interessert.» «Men Angela, vi er jo så godt i gang. Jeg har ikke fått forklart ferdig de vidunderlige mulighetene dette byr på.» Det var noe urovekkende kjent med denne stemmen. I den flerfoldige ganger ydmykete disponent Karlsen vokste det fram et raseri så overveldende der han lå naken fra livet og ned, og med en deformert, sammenrullet penis, pent teipet til innsiden av låret. Men det eneste han greide å presse fram var «Du skal da ikke stå der og lefle med min kone!» Disponent Karlsen rullet seg over på siden slik at han fikk

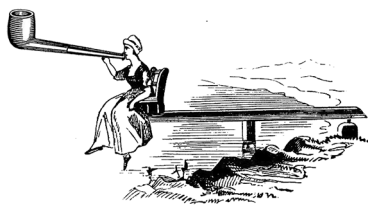
bedre overblikk over situasjonen. Joda, han hadde hørt riktig. Den karakteristiske smisekte stemmen tilhørte den fordømte dørselgeren som tydeligvis ikke hadde latt seg skremme av hans innbitte oppfordring. Nåvel, så fikk han uttrykke seg klarere, da. «Ligg unna min kone og se og kom deg til hælvet ut herfra!» brølte han. «Nei, men Holger, da! Du misforstår. Fredrik og jeg diskuterer bare mulighetene for å installere en myktlukkende skyvedørs garderobe.» Hun ilte hjelpsomt bort til ham og fikk ham opp på beina. Hun var kledd i en nydelig aftenkjole i mørkelilla silke. Strutsefjærbesetningen langs den dype utringningen kilte ham på nesen og framkalte en ugjendrivelig kribling. Før han rakk å vurdere konsekvensene for sitt serpentinopprullede lem, brakte nyset løs, og i samme øyeblikk rev lemmet seg løs fra legeteipen og strakte seg ut i rommet som en 17. mai-blåse fra femtitallet; dog uten å gi fra seg det klassiske tutet. På veien dro det med seg strutsefjærbesetningen rundt konas hals.

Det banket på døren. Det var gjestene som lurte på hvor vertskapet hadde tatt veien. De sto sammentrengt i døråpningen og glante nysgjerrig på dette selsomme tablået. Der var verten med et umenneskelig langt og stivpyn-

tet lem, vertinnen med den nydelige selskapskjolen, halvveis flerret av kroppen, og selgeren som hadde kastet seg ned på gulvet for å hindre at 17. mai-blåsen skulle slå ham over ende. Etter noen overraskede gisp senket en øredøvende stillhet seg. Samtlige var fordypet i intens grubling. Gjestene prøvde hver og en å forstå det de så, på mer eller mindre velvillige måter. Vertskapet prøvde å finne passende formuleringer som kunne normalisere omstendighetene. Dørselgeren, trolig den eneste av de tilstedeværende som kunne dra nytte av situasjonen, var den første til å ta ordet. Han spratt opp mens han skralte fram en takk til vertskapet for deres fantasifulle introduksjon til kveldens store høydepunkt – hans festforedrag «Myktlukkende mekanismer for alle organismer». Han hjalp gjestene i gang med en begeistret applaus og geleidet dem ned i kjellerstua hvor foredraget ville finne sted.

Da den støyende selgeren hadde forsvunnet ut av soverommet med den siste gjesten, som motvillig slapp den surrealistiske scenen av syne, ble vertskapet stående igjen et kort øyeblikk, lenge nok til at de fikk utvekslet en hel rekke megetsigende, uavklarte og spørrende blikk. Det inntil nå så umenneskelig utstrakte

lemmet hadde trukket seg en smule sammen, og hang bedrøvet ned slik at det så vidt berørte gulvet. Stillheten mellom ektefellene var rungende, ladet av bilder, ord og tanker som ingen av dem greide å finne uttrykk for. Han kremtet, hun så på ham, blikket glassaktig, som en manet, tenkte hun, så blunket hun så vidt og han trodde hun skulle til å si noe, men det gjorde hun ikke, så han kremtet litt igjen. Da kremtet hun også, men så stoppet alle tilløp til videre kremting.

I kjellerstua hadde gjestene installert seg foran den vegghengte dekorasjonspeisen i stilren og eksklusiv utførelse med koselige, naturtro flammer, mens de ventet spent på at

selgeren skulle komme og starte sitt festforedrag, da de hørte et illevarslende skrik fra 2. etasje. Gjestene viste seg å være ute av stand til å stagge sin nysgjerrighet. Ingen av dem hadde vel egentlig trodd at selgerens foredrag kunne overgå den ytterst pikante scenen de hadde sett et glimt av gjennom soveromsdøra til vertskapet, men de var såpass veloppdragne at de hadde gått ned i kjellerstua når selgeren hadde oppfordret dem til det. Nå hadde derimot skriket fra 2. etasje gitt dem en god grunn til ikke å legge bånd på sin bluferdighet.

De styrtet hals over hode opp trappen. Nora, vertinnens beste venninne, hadde ikke en gang rukket å legge fra seg peispusteren. Peispusteren hadde forøvrig for- og bakplater av ubehandlet bjørk med nydelig utskåret akantusornamentikk. Tuten var av skinnende, nypusset messing og blåsebelgen var av kunstråstoff som på utsøkt vis etterlignet ekte svinehud på en overbevisende måte – den var dessuten i størrelsen XL, hvilket ga rom for svært mye luft per pust, men som dermed også krevet et armslag av betydelig omfang. Da de ikke visste hvordan det underlige tabløet i 2. etasje hadde utartet seg, røsket Noras ekte-mann, Didrik, i farten med seg gnistfangeren

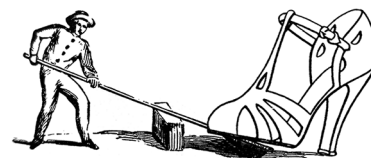

til den eksklusive, stilrene dekorasjonspeisen. «Best å være forberedt på det verste», sa han da han så sin kones forferdede ansiktsuttrykk. Hun på sin side tenkte ikke så mye på ekte-mannens handlinger som på hva som hadde skjedd med deres gode venner. Gjestene sto sammenstimlet i den trange kjellertrappen. «Det virker som om døra har gått i lås», sa den gjesten som sto øverst i trappa til de øvrige gjestene. De som sto nederst kunne ikke riktig tro sine egne ører og presset seg framover for selv å kunne kjenne på døra. Dette resulterte først i et ganske stort press på de øverste, men etter hvert oppsto en god trafikkflyt der de oppoverpressende gikk på venstre side i trappen, for så å returnere på høyre side. Til slutt hadde alle fått røsket litt i dørhåndtaket og alle var enige om at de var innestengte. Enkelte av de tilstedeværende påpekte likheten mellom situasjonen de var i og handlingen i Buñuels legendariske film «Morderengelen». Men ingen av disse kunne huske hvordan det innestengte selskapet i filmen hadde gått fram for å komme seg ut. Didrik, som ellers kunne være litt av en plattenslager, var preget av stundens alvor og påpekte at dersom det ikke var dørselgeren som hadde skreket, ville han

nok snart komme og holde foredraget sitt for dem. En ung mann med et ansikt, svakt lysende som en blek fullmåne, spurte nervøst om hva tittelen på filmen var. «Jeg tror de kalte den Morderneglen», sa kvinnen som sto ved siden av ham mens hun lirket ut en middagsrest som hadde kilt seg fast mellom tennene, med en kraftig, rødmalt negl. «Hva handler den om?» spurte måneansiktet og slapp ikke kvinnens negl med blikket. Spørsmålet førte til allmenne innspill. «Noen middagsgjester blir visst sperret inne i et hus, eller de greier i hvert fall ikke å dra, så de blir igjen etter middagen. De overnatter», sa en. «Så er det en gjest som dør, og et par som stenger seg inne i et skap og tar livet av seg», sa kvinnen med den røde neglen. «Ja, og så er det en som blir syk og legen som også er en av gjestene har morfin, men den er blitt stjålet av en bror og en søster som har et incestuøst forhold», sa en annen. «Var det ikke også noe med en kvinne som påkaller åndeverden gjennom å bruke magi og så faller hun i ekstase?» «Jo, og så kommer det inn noen sauer, og de slakter en, for de har vært så lenge i huset at det ikke lenger finnes noe mat der.» «Men hvordan går det til slutt?» spurte den unge mannen. Ingen rakk å svare

for da gikk lyset og alle forsøkte å komme seg ned trappen. I mørket fant de ikke frem til den gode flyten fra i sted, og de var blitt betraktelig mer nervøse etter å ha snakket om filmen. I det trange trapperommet utviklet det seg til det rene basketak mellom de oppspilte gjestene. Didrik hørte et sprøtt lite knekk, etterfulgt av en kvinnestemme som bannet høyt. Han trakk et futteral fram fra innerlommen. I det hadde han diverse utstyr for nødsituasjoner, blant annet en svært kraftig miniatyrhodelykt. Med sine 1500 lumen kastet den lille lykten et blendende lys over alle som befant seg i kjellerstua. Rett foran ham sto kvinnen med de røde neglene; hun manglet en negl og var glødende av raseri. Didrik hadde tydeligvis røsket den av henne med gnistfangeren. I hvert fall sto den illrøde akrylneglen rett ut fra gitteret. Han så seg rådvill rundt i rommet og fikk øye på sin kone. Hun skjønnte at han trengte hjelp, og i to byks var hun framme hos ham med peispusteren som hun fortsatt hadde et fast grep om. «Nå skal alle høre på meg, og om dere gjør det kommer alt til å gå helt fint, hvis ikke, kan ikke jeg svare for følgene», sa hun. Hun sto ved ektemannens side med peisblåseren høyt hevet som en brannfakkell i lyset fra hodelykten hans.

Utenfor soveromsvinduet hadde en ugle landet på fuglebrettet. På uglevis satt den urørlig i måneskinnet og glippet med øynene. Angela syntes den liknet litt på ugla som opptrer i den tsjekkiske juleklassikeren «Tre nøtter til Askepott», den som slipper en nøtt på stallgulvet. Nøtta knekker og en flik av et staselig klesplagg kommer til syne. Og sannelig, nå plukket også ugla utenfor vinduet opp en liten grein med tre nøtter på. Sett på maken!

Angela listet seg mot vinduet og skulle akkurat til å vri opp haspene da ugla skrek: «Kle-vitt kle-vitt!» Overrasket trakk hun til seg hånden, men ugla knakket så innstendig på vindusglasset at hun tok mot til seg og åpnet det. Ugla la grenen med nøttene på fra seg, krem-

tet forsiktig for å holde på oppmerksomheten hennes og tok til å deklamere i et svært høytidelig og oppstyltet toneleie:

Hva er det ugla vil ha?
Ikke er det fiskepudding,
og ikke vil den ha grøt.
Rått kjøtt vil den ha og en kartleser,
så vil den vagle seg på pinnen
og lyskes.

Uten å vente på Angelas reaksjon fløy den lille kattugla på utstrakte vinger inn i mørket og ble borte. Men de tre nøttene lå fortsatt igjen på fuglebrettet. Da hun strakte seg etter dem kjente hun den kjølige natteluften kile over de bare armene, hvilket minnet henne på at den mørkelilla aftenkjolen ikke var helt presentabel lenger. Hun måtte finne fram noe annet. På vei mot det store walk-in-closet'et løsnet en av nøttene fra greinen og falt i gulvet med et lite «Pling!» Og sannelig! En liten flik stakk ut der nøtta hadde sprukket. Hun dro i fliken, og ut kom det en liten lapp som hun brettet opp med fingre som skalv av iver. «Myndighetsperson» var det eneste som sto på lappen. Hvem kunne det sikte til, var det en av

gjestene?

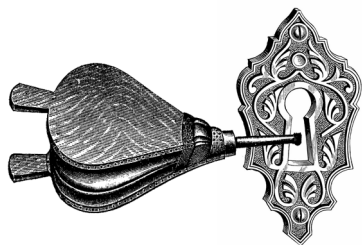
Nede i kjellerstua hadde Didrik greid å sette flammene i dekorasjonspeisen i bevegelse. Nå satt de rundt bordet i det særdeles svake, men høyst naturtro flakkende lyset, og forsøkte å legge en slagplan for hvordan de skulle komme seg ut. Stemningen var trykkende. Lykten Didrik så imponerende hadde trukket fram for bare et øyeblikk siden, hadde sluttet å virke. Måneansiktet fortsatte å skinne blekt, nok til at dette sparsomme lyset sammen med den naturtro flakkingen fra flammene i dekorasjonspeisen, fikk en kvast med evighetsblomster til å kaste uhyggelige skygger mot murveggene.

Fraværet av knitring fra dekorasjonspeisen fikk dem til å skvette ekstra høyt da de brått hørte en frenetisk krasling fra kjellertrappen. Den varte bare et øyeblikk, akkurat så kort at de lurte på om det var innbilningen som drev gjøn med dem.

Samtlige skottet oppmuntrende bort på måneansiktet som jo var den eneste som kunne kaste lys over lyden fra kjellertrappen. Han reiste seg motvillig og tuslet av sted. Didrik likte dårlig at han kom i skyggen av denne anemiske skikkelsen og skyndte seg etter. Der, på det øverste trappetrinnet, kunne Didrik og måne-

ansiktet skimte et lite vesen i knallrød kjole og med blodrøde negler, eller var det klør? En klo var visst forresten brukket av. Det var en rotte, men etter bekleddingen og neglelakken å dømme, skjønte Didrik og måneansiktet omsider at det var Lydia, den hissige gjesten, som hadde blitt forvandlet til en rotte. Lydia snudde seg og freste til dem. Hun ville tydeligvis ikke bli forstyrret i sin besettelse – å krafse seg ut gjennom kjellerdøra.

«Nei, nei, vesle Lydia. Det der går ikke, vet du», sa Didrik overbærende og løftet henne opp mellom de to distansekkammene han heldigvis alltid hadde med seg på innerlomma. Lydia sprellet og glefset det hun var god for, men Didrik og måneansiktet fikk til slutt brakt

henne i sikkerhet i et provisorisk bur de laget ved å sette gnistgitteret i trekantformasjon på kjellerstuebordet.

Nå skjedde alt i rask rekkefølge. Det høretes et drønn fra øverst i trappen, noe som fikk de allerede til bristepunktet utspente nervene til måneansiktet til å revne. Han skumpet til bordet, buret veltet, og med et målrettet fraspark fløy Lydia ut i rommet og satt i strupen på Didrik. «Nå er det nok», freste hun. Måneansiktet ble om mulig enda blekere og lyste svakere. Didrik forsøkte med den ene hånden å slite Lydia vekk fra strupen mens han med den andre prøvde å få tak i distansekkammene han akkurat hadde lagt i innerlomma. Han fikk omsider Lydia løs, men i stedet bet hun seg fast i hånden hans. I ren panikk ristet han den så kraftig at hun mistet taket, falt av og ble borte mellom skjorten og jakken hans. Før han rakk å reagere, hadde hun krafset seg gjennom skjorten og forsvunnet rett inn i Didriks buk. Klærne var revet i stykker, men ingen spor etter den brutale inntrengingen var å se på huden. Mens han forsøkte å rette på de ødelagte klærne, drysset ni ørsmå, rødlaakkerte negler ned på bordplaten. Alle satt som lamslåtte og hadde vanskelig for å tro det de akkurat hadde

sett.

Så fulgte et brak og lyden av treverk som ble splintret. En lysstrime falt nedover trappe-trinnene. En skinnende hvit ugle kom svevende inn i rommet og landet på bordet ved siden av det provisoriske buret de hadde holdt Lydia innesperret i. Den fanget alles oppmerksomhet der den satt med store, kloke, glasslignende øyne. Den blunket litt, og de kunne ha sverget på at den kremtet, men den ble avbrutt av at vertskapet og vaktmesteren kom ramlende ned trappen; vaktmesteren med et fast grep om brekkjernet han akkurat hadde brutt opp døren med. Nå hørte de det kremtet igjen, og det var ingen tvil om at det var ugla som rensset strupen. Kjellerforsamlingen hadde håpet at ugla ville holde en forblommet tale og derved få belyst situasjonen på en oppklarende måte, men da den var i ferd med å trekke pusten for å forberede seg på de innledende replikkene, fikk den øye på den lille rottekvinnen. Hun hadde akkurat krafset seg ut gjennom Didriks buk og satt nå og plirte mot lyset mens hun lente seg nonsjalandt mot bukselinningen som om den skulle ha vært et verandarekkverk. Hun var i ferd med å tenne seg en røyk da hun brått ble snappet opp av ugla idet den gled lydløst forbi

en måpende Didrik. Hånden hans var fortsatt på vei til å fiske distansekkammene fram fra innerlomma da Lydia forsvant ned gjennom uglas spiserør. Den glattet litt på fjærene og kremtet igjen.

Men den kom ikke videre, ordene forsvant fortere enn den greide å tenke dem. Den kremtet igjen for å vinne tid mens den grublet; hva er det som skjer med meg, er ikke jeg visdommens orakel, kanskje? Ordene sitter vanligvis så løst i min munn og jeg har sjelden problemer med å lire av meg lange tirader om ethvert emne, men nå ligger det bare et høyst merkelig ord særdeles løst på tungen. Gjestene satt forskrekket og ventet på uglas neste trekk. Den på sin side, kjente rusen over å ha dem i sin hule hånd, eller i sine krumme klør, rettere sagt. Det eneste som forstyrret dens glede over å trollbinde de tilstedeværende var dette uforståelige ordet som lå og vippest på tungen og truet med å slippe taket. Det lød mer kremting og harking, nærmest gurgling, fra ugla, før et ufrivillig oppstøt gjorde det umulig å holde på ordet lenger. «Pumpetermos!» Den selvhøytidelige ugla så ille berørt ut.

Herregud! Noe så pinlig. Om den bare kunne få gjort det usagt igjen; slettet, reversert,

glemt. Og hvor pokker kom det tåpelige ordet fra? Pumpetermos, liksom! Og verst av alt, ordet hadde gjort ugla selv til en verbal pumpetermos – en slurvete sludderutsprutende TV-kanne. Ugla rødmet under de hvite fjærene, noe tilskuerne ikke så ut til å legge merke til.

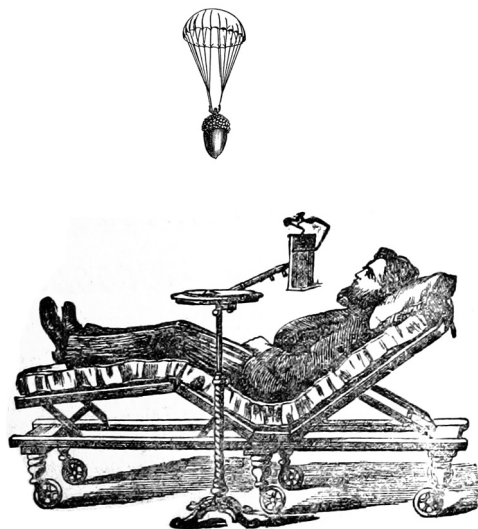
De så i det hele tatt ikke ut til å ha latt seg avskrekke av utbruddet, men satt fortsatt forventningsfullt vendt mot ugla med øynene litt sammenknepet som om de anstrengte seg for å forstå et hemmelig budskap. Dette beroliget ugla slik at den fikk igjen fatningen. Mon tro

om det ikke var betimelig med en repetisjon av det alltid så populære nøttetrikket? Fram fra under venstrevingen trakk den en liten hasselnøtt som var praktfullt decoupage-prydet av utklipp fra NAFs veibok fra 2004; perfekt lyssatt av måneansiktet. Et henført gisp gikk gjennom forsamlingen.

Tradisjonen tro slapp ugla nøtta så den falt i bordplaten og sprakk med et «Pling!» En flik av noe hvitt kom til syne. Det begynte å folde seg ut til det dekket hele bordet. Det som foldet seg ut foran dem var et kart – eller nærmere bestemt en plantegning over kjellerstua i målestokk 1:1 – så man kan lett forstå at tegningen tok stor plass. Nå hang den i folder utover kanten på bordet og fortsatte å ese bortover langs gulvet. Gjestene bøyde seg ned og krabbet rundt for å utforske plantegningen. Stemningen var hektisk, men fokusert.

Det var måneansiktet som først fant noe av betydning; ikke uventet ettersom han var begunstiget med bedre arbeidslys enn hva de andre var. «Jøss!» utbrøt han. «Her står det merket av hvordan vi skal komme oss ut av kjelleren, så nå kan vi velge om vi vil forlate lokalet eller fortsette å bli her.» Flere av gjestene tok til å juble og falt om halsen på hverandre.

Angela var skuffet. Hun hadde regnet med at nøtta ville åpenbare svaret på hvem myndighetspersonen virkelig var. Kanskje hadde hun egentlig håpet på selv å bli utpekt som denne. Disponent Holger Karlsen var heller ikke blant dem som jublet. Han hadde mistet grepet og følte seg overveldet av motløshet. Nå kjente han dessuten at plasterteipen var i ferd med å løsne.

Etterord

Vi har siden julen 2008 forært hverandre julekalendere der hver luke har inneholdt et ord. Ordene har senere blitt benyttet til å lage pendelfortellinger – fortellinger som er skrevet ved at vi har ping-ponget avsnitt til hverandre via epost. Hvert nye avsnitt har måttet inneholde ett nytt julekalenderord.

Pendelfortellingene er et ledd i den mangslunne virksomheten til Foretaket for innbilt sannhetssøkende virksomhet og tar sikte på å lete etter nye metoder for å frembringe tekster. Ikke ulikt den franske Oulipo-bevegelsen setter vi opp et rammeverk av ulike spilleregler for å tvinge formuleringene vekk fra inngrodde mønstre og vante vendinger. Resultatet kan bli fortvilende absurd og frydefullt overraskende.

Anvisningene for fortellingene har variert fra gang til gang – om det skal være en fast eller fri sjanger, om åpningssetningen skal være gitt, og hvor evt. åpningssetningen skal hentes fra. I tilfellet med Disponent Karlsen er den eneste rammen at åpningssetningen er hentet fra en bok i finsk grammatikk.

Ordene har vi valgt enten fordi de er så

små og betydningsløse, som *sivror* og *dertil*, fordi vi synes de er spesielt vakre, som *bedrøvet* og *bevve*, fordi de er absurde og rare, som *flyføning* og *undringsfakta* eller fordi de pranger i all sin makt og avmakt i form av meningsløse nyord, som f.eks. *kostnadspraktisk*, eller fordi de gir fine assosiasjoner, som *mykklukkende* og *høyglanspolert*.

Pendelfortellinger er en særdeles smal genre og fenomenet fortjener mer oppmerksomhet fordi den i sitt vesen er maktnebdrytende. Metoden kan brukes av alle og resultatet kan leses av alle. Fenomenet er i seg selv egnet til å vekke glede og undring over språkets mange ubrukte muligheter samt til å reflektere over hvordan vi bruker det.

Ordliste

mykklukkende, side 5

(av myk og lukke) egenskap til gjenstand som er utstyrt med hengsel med innebygd motstand

parveny, side 5

(fr, av *parvenir* 'komme fram i verden') nyrik person, oppkomling

nådesmule, side 6

(av nåde og smule) smule som er utdelt i nåde, egentlig ekstra små smuler

luditt, side 7

I dag en beskrivelse på en eller flere som er motstander av teknologiske fremskritt eller endringer. Når ordet brukes om moderne forhold, ikke om sitt historiske opphav, betyr det oftest teknologipessimist.

disponent, side 7

(gj ty. fra lat.) (ansatt) leder for forretningsvirksomhet, forretningsfører

møbius, side 8

forklars i teksten

tåkelegge, side 9

dekke med kunstig tåke, f.eks. ved militære operasjoner; overf.: dekke over, skjule *t- de faktiske forhold*

trendtendenser, side 10

(av trend og tendens) moteretning

slippbelegg, side 11

(av slippe og belegg) belegg (f.eks. i gryter) som ikke ting setter seg fast i

gangsyn, side 12

1 *ha g-* se godt nok til å gå alene / *miste g-et* bli blind
2 overf.: vurderingsevne *mangle politisk g-*

lefle, side 14

(fra ty., lty) smiske, jatte, til en viss grad godta *l- med sine overordnede / l- med fascistiske ideer*

kribling, side 14

(av krible) klø, prikke, krisle

stivpyntet, side 15

(av stiv og pynte) så kraftig pyntet at man får noe stivt over seg

sinnrik, side 15

(fra ty., lty) skarpsindig uttenkt, kløktig *en s- konstruksjon, plan*

ufortynnet, side 17

negasjon av fortynnet, dvs. ikke blandet ut f.eks. med vann

virvar, side 18

(fra ty., av *wirren* 'forvirre') forvirrende samling av mange enheter; rot, røre

dekorasjonspeis, side 19

peisliggende dekorasjon som ikke gir noen varme

skam, side 19

1 vanære, skjensel *leve i s-* / *bringe s- over en* / *sitte der med s-men* / *våre løpere gjorde ikke s- på klubben* gjorde en god innsats / *gjøre s- på noen* overgå / *han er en s- for hele bygda* / *gjøre noe til s-me* vise at det ikke medfører riktighet / *gjøre noe for s-s skyld*
2 blussel, anstendighet(sfølelse) *ikke eie s- i livet* / *bite hodet av all s-* sette alle sømmelighetshensyn til side / *det var både synd og s-* vanærende
3 ulykke, skade *s- få den som sier slikt* / *s- å si så gikk det dårlig dessverre*

peispuster, side 20

liten blåsebelg

kunstråstoff, side 20

kunstig råstoff, evt. råstoff man kan lage kunst av

gnistfanger, side 21

(av gnist og fange) grovtrådet ståltrådduk som brukes i peiser og skorsteiner for å hindre at gnister el.

glødende kullbiter farer ut i rommet

plattenslager, side 22

(fra lty ‘plateslager, blikkenslager’) en som slår platter, bedrager

basketak, side 23

(av baske og tak)

1 hard strid; slagsmål *komme i b- med en*

2 hardt strev, kav

futtermal, side 25

(ty., av mlat, opph germ, sm o s *fôr*) hylster, etui *legge brillene i f-et*

distansekam, side 26

(av distanse og kam) kam på klippemaskin som regulerer distansen mellom hodebunn og saks og dermed også lengden på håret

bedrøvet, side 26

(fra lty, eg ‘gjøre grumset, formørke’) gjøre sorgfull, skuffe, gremme *det b-r meg å måtte si dette / være b-t over noe / b- foreldrene sine*

skrinlegge, side 28

1 legge i skrin; begrave

2 legge til side planene

svinebinde, side 28

binde på hender og føtter

velegnet, side 30

(av vel) *finne et v- sted*

pjusk, side 31

I pjusk (av pjuske)

1 (hår)tjafs

2 skrap

II pjusk pjusket *se p- ut*

munnstykke, side 31

del av f.eks. et blåseinstrument el. en pipe til å sette for munnen; rørformet stykke til å røyke sigaretter i

myndighetsperson, side 33

(av myndighet og person) en person med ekstra stor myndighet

oppsugingsevne, side 34

evne til å absorbere fuktighet, gjelder f.eks. tørkepapir

idébasseng, side 35

(av idé og basseng) et lager/arkiv for påfunn/innfall

evighetsblomst, side 37

plante med blomst som beholder form og farge også i død tilstand

besettelse, side 39

1 okkupasjon tyskernes b- av Luxembourg

2 galskap, mani *tanke på bevn var blitt (til) en b- bos*

benne

3 det å besette *ved b-n av en stilling*

endelikt, side 40

(norr *endalykt*, av lykt ‘avslutning’) død; ende; slutt *et sørgelig endelikt*

plimsoller, side 41

(etter Samuel Plimsoll, som fikk innført skipskontroll i 1875) gammelt, sjøudyktig skip, dødsseiler

glasslignende, side 42

glassaktig, gjennomsiktig, blank, stiv

forblommet, side 42

(av foreld *forblomme*, eg ‘smykke med blomster’, fra lty) dunkel, tvetydig *en f- hentydning, trussel*

pumpetermos, side 44

(av pumpe og termos) termos med pumpeinnretning

decoupage, side 45

dekorasjonsteknikk der motiver rives eller klippes ut, spesielt fra servietter

endevende, side 47

vende snu helt om (på) *e- kofferten / e- gamle teorier*

orakelaktig, utelatt

(fra lat. av *orare* ‘tale’) orakellignende

takåsanke, utelatt

beslag som anvendes til forankring av takåser til primærbjelker. Beslaget er spesielt anvendelig i skjulte konstruksjoner.

ekvivokk, side 47

tvetydig, som hentyder til eller halvt skjuler noe slibrig

oscillere, side 49

(fra lat.) svinge periodisk, pendle

febril, side 50

(fra lat. *febrilis*, av febris ‘feber’) *f-e sykdommer* sykdommer med feber

